

МОДЕЛИ САВРЕМЕНОГ ОБРАЗОВАЊА И КАЗНЕНЕ МЕРЕ У ОБРАЗОВАЊУ

Резиме

Одредбама Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“ број 88/2017, 27/2018, 10/2019, 27/2018, 6/2020 и 29/2021), у глави XII су предвиђене казнене одредбе, које се односе на кршење одредаба овог Закона. Распон предвиђених казни се креће од сто хиљада до два милиона динара. Казнене одредбе се односе на прекршаје које чине образовне установе приликом вршења своје примерне делатности. Поред образовне установе, кажњен може бити правно лице које прима податке на обраду, као и родитељ, односно старатељ детета. На крају, подложни санкцији могу бити и заводске установе које се старају о малолетним лицима.

Циљ казnenих одредби је у заштити основних вредности које се промовишу Законом, а које се односе на образовање и васпитање деце и младих, право на образовање и васпитање, ниво квалитета образовања и васпитања и добрих исхода образовног и васпитног процеса. Уједно, штите се и вредности прокламоване Уставом Републике Србије и другим законима, као и људске и грађанске гаранције које се сваком грађанину Републике Србије пружају.

Кључне речи: образовање, казна, дете, родитељ, институција.

УВОД

Улога и значај знања и образовања у савременом свету, заснованом на новим техникама и технологијама је од примарне важности. Савремени свет се не би могао замислити без образованих и стручних кадрова, оспособљених за обављање кључних функција у друштву. Знање је посебна врста квалитета који се мора неговати и стога свако друштво има значајну обавезу да своје младе нараштаје подстиче и мотивише да се образују и стручно усавршавају. Улога друштва у поступку образовања младих се огледа у издвајању адекватних средстава како би се образовне институције унапређивале, савременизовале и међусобно интегрисале са тржиштем рада, као и како би се побољшала њихова комуникација.

Подизање нивоа образовања у друштву доприноси рекогницији појединачних способности, могућности, интересовања, као и потреба сваког члана друштва. образовање има за циљ да усмери сваког појединца и оспособи га за обављање одређених делатности.

Знање у данашњем друштву, поред наведених квалитета, има и свој економски израз, који се јавља кроз валоризацију стечених знања

¹ antonovicr@gmail.com

и вештина у процесу рада. Свако знање, способност и вештина се на тржишту рада продају као и свака друга роба, а послодавци знање плаћају кроз лични доходак који квалификовани радник остварује. Приходи од запослења омогућује стварање егзистенцијалних услова, социјалну интеграцију, стварање услова за економско богатство, развој различитих потреба, стварање могућности за одређених друштвеним активностима и томе слично (Вилић, 2014: 391).

Некада је била велика дилема да ли је улагање у образовање трошак или инвестиција. Данас се сматра да је једина исправна инвестиција улагање у образовање. Сваки појединац који инвестира у своје образовање заправо себи обезбеђује бољу будућност, боље услове живота и рада, а индиректно помаже друштву да буде напредније и развијеније. Истраживања су доказала да су друштвеним просперитетима значајан фактор били јаки индустријски гиганти, са високом технолошком опремом, са високообразовним и стручно оспособљеним радним кадровима, који су много полагали на истраживањима тржишта и који су значајна средства инвестирали у побољшање услова рада и додатно усавршавање својих запослених. У ту сврху, ови гиганти су осавремењивали средства рада, што је подразумевало употребу нових технологија електронске комуникације и размене нових едукативних садржаја, што је допринело и стварању нових радних места и прекомпоновању старих систематизација послова (Гиденс, 2005: 512-513).

Међутим, упркос свим непобитним чињеницама које иду у прилог значају образовања, неке земље света не могу да се похвале високом стопом образованих људи, нити постојањем интересовања за едукацијом. Поразна је чињеница да преко 130 милиона женске деце у свету не похађа ниједан облик наставе. Према истраживањима организације „Глобал Цитизен“ из 2019. године, детектовано је чак десет проблема у савременом образовању на светском нивоу. Први и свакако највећи проблем је материјалне природе и огледа се у недостатку новчаних средстава. Земље у развоју немају капацитет да финансирају сектор образовања, те за ту сврху одвајају минималне новчане своте. Такав однос према образовању има катастрофалне последице на знање и стручну оспособљеност будућих генерација.

Потом следе проблеми недостатка квалификованог просветног кадра, недостатка простора за учење (мањак образовних институција), недостатак опреме (уџбеника, који су најоскуднији у Камеруну, где један уџбеник користи чак 13 ученика), лоша доступност образовања деци са посебним потребама, дискриминација жинске деце, којој се забрањује образовање, деца из породица у којима је заступљено насиље вољно или невољно не похађају наставу, велика раздаљина школа и места становања деце и висока цена школарине. Сви наведени разлози, самостално или у садејству, делују врло демотивишуће по образовање на светском нивоу. Наведеним проблемима у образовању треба додати и честе ратове и немире, који ремете редован процес образовања деце, који их, уместо у школске клупе, терају у избеглиштво (доступно на: <https://www.globalcitizen.org/en/>).

Перманентна едукација, проучавање и развијање наставе свакако је неизоставно у савременој школи. Образовање будућих учитеља мора развијати у њима свесност те важности, а самим тиме и програми стручног усавршавања морају се делимично прилагодити посебностима свакога учитеља јер иако већином препознато као преко потребно и примењиво, нуди непотпуно додатно образовање на подручју креативности. Управо у том смеру види се могућност развијања креативности. Потреба за сурадњом прелази ограничен број стручних усавршавања које је често и непрактично. Сарадња се мора остварити на разини школе која је примарно место стицања нових знања и његове практичне употребе. Остварујући квалитетну комуникацију и интеракцију учитеља, ученика и стручних сарадника могући су већи помаци у развијању и потицању креативности.

Данас се много говори, а негде и проводи идеја заједнице учења. "Појам заједнице учења појављује се 90-тих година у САД-у и представља социјалну структуру која омогућује повезивање онога што се учи с могућношћу повећане интеракције између оних који уче са својим учитељима који постају судионици у изазову учења... За разлику од повременог стручног информирања, заједницу учења можемо дефинирати као скупину својом вољом удружених лица које у дужем временском раздобљу (од неколико месеци до неколико година) комуницирају своје вредности, стварају заједничку визију, сурађују с циљем унапређивања своје праксе и личног учења, критички промишљају своје деловање и његове услове" (Bognar i Bognar 2007: 112) Важност таквог начина рада мора бити препозната и уважена као могућност развијања свих потребних елемената савремене школе.

Кад се говори о образовању у Републици Србији, евидентно је да имамо све већи број функционално неписмених средњошколаца са једне и све већи број одличних ученика, тзв. „вуковаца“, са друге стране. Образовање у нашој земљи нажалост нема статус какав заслужује да има, а разлог у томе треба тражити у недовољним материјалним улагањима у ту друштвену област. Просветни радници нису адекватно плаћени, па самим тим нису мотивисани да свој посао квалитетно раде. Такође, мотивација за стицањем нових знања, способности и вештина изостаје и код саме деце, која не препознају значај образовања и која не виде конкретну корист од свог образовања. Овде се свакако може говорити и о лошој јавној промоцији образовања и знања посредством средстава јавног информисања, која предност дају неким мање образованим друштвеним слојевима, док се садржаји образовног карактера редукују или у потпуности укидају.

УЛОГА И ЗНАЧАЈ КАЗНЕ

Кад се говори о казни, она представља нужност која произилази из неке друштвено неприхватљиве радње. Казна заправо представља одговор друштва на такве поступке, а улога казне је двојака. Са једне стране, она треба да осигура примену законске норме, а са друге стране, она треба да буде одговор на понашање које је супротно законској норми.

Закон својим нормама прописује правила понашања. Та правила су обавезујућа за све грађане. Међутим, свака норма садржи, поред диспозиције и санкцију, која се активира у случају непоштовања диспозиције. Казна или санкција представља део сваке норме. Норме се састоје од диспозиције и санкције. Диспозиција је одређено правило понашања које се намеће људима као обавеза. Санкција представља гаранцију да ће се диспозиција поштовати, јер садржи казну за евентуално кршење диспозиције. Санкција се активира увек кад се диспозиција крши и примењује се према оном лицу које је поступало супоротно диспозицији.

Сама казна би се могла дефинисати као мера која се примењује према починиоцу одређеног недозвољеног дела, како би се сузбило такво понашање, а на основу правноснажне судске одлуке. Применом казне, учиниоцу недозвољене радње се ускраћују нека од важних добара или права, или му се наноси какво зло (Игњатовић, 2010: 95-98). Овде треба истаћи да постоји дуализам између правних теоретичара који заузимају ставове који су међусобно супротстављени. Према једнима, казна мора имати реторзивни карактер, што значи да је њен циљ наношење зла лицу које је починило недозвољену радњу. Заговорници оваквог става су се залагали за то да се на зло мора одговорити злом, те да једино ефикасно деловање према учиниоцима недозвољеног дела је узвраћање истом мером.

Према другом становишту, казна мора имати много смисленији карактер, те она не треба да буде пука одмазда према учиниоцима, већ она мора имати васпитну улогу, да код кривца пробуди осећај кривице, гриже савести и жељу за ресоцијализацијом и укључивањем у друштвене токове. Према овом становишту, одмазда само продубљује јаз који постоји између починиоца недозвољене радње и друштва, док казна као корективни и ресоцијализујући фактор, има за улогу адаптацију неприлагођеног члана друштва на легалан и друштвено прихватљив начин живота (Антоновић, 2018: 345).

Иако су најзаступљеније у кривичном праву, казне су саставни део многих закона. Већина законских текстова, на крају или непосредно пред крај садрже посебно поглавље са казним одредбама. Управо тиме се штити примена законских норми и обезбеђује њихово поштовање.

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ У ЗАКОНУ О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Позитивни Закон о основама система образовања и васпитања, у глави XII садржи казнене одредбе. Овде треба поставити јасно разграничење између казни које се примењују у процесу образовања према ученицима од стране просветних радника, а које треба да поспешују њихову продуктивност у раду. Казне које се изричу ученицима у процесу образовања су углавном условљене обликовању њиховог понашања. Ефикасност система кажњавања ученика, према постојећим обичајима нису дале и не дају жељене резултате (Јевтић, 2017: 99).

Међутим, овде је предмет интересовања законска казна која је предвиђена за субјекте као што су образовне установе установе и родитељи, односно старатељи.

У члану 191. Закона, утврђена је новчана казна у распону од 100 хиљада до милион динара за установу ако: 1) не упише дете у предшколску установу или основну школу у циљу похађања припремног предшколског програма; 2) не упише дете у основну школу; 3) не донесе развојни план и годишњи план рада; 4) не изведе химну Републике Србије; 5) спроведе оглед без сагласности Министарства или врши статусне променеза време трајања огледа; 6) не донесе и не примењује индивидуални образовни план; 7) не донесе благовремено, односно не остварује програм васпитања и образовања или не предузима мере за остваривање принципа, циљева и стандарда образовних достигнућа; 8) не пропише начин и поступак за заштиту безбедности деце, односно ученика; 9) не предузима или неблаговремено предузима одговарајуће мере у случајевима повреде закона и тежих повреда радних обавеза запослених; 10) дозволи страначко организовање и деловање у установи; 11) прими у радни однос запосленог који не испуњава услов; 12) не достави Министартву све податке у вези са лиценцом наставника, васпитача и стручних сарадника; 13) ако не удаљи са посла запосленог због теже повреде радне обавезе; 14) ако закључи уговор о извођењу наставе супротно Закону.

Одговорност за наведена дела сноси и директор, који лично може бити кажњен новчаном казном у износу од 25 до 100 хиљада динара.

Новчаном казном у распону од 200 хиљада до два милиона динара ће се казнити установа која отпочне са радом, организује издвојено одељење, обавља проширену делатност, изврши статусне промене и промене седишта и назива седишта установе. Такође се за наведено дело кажњава и директор новчаном казном у распону од 50 до 150 хиљада динара.

Законодавац је дефинисао казне које се односе на правно лице које податке које су добили вршећи своју образовну делатност користи и објављује супротно сврси која је означена захтевом за прикупљање података новчаном казном у распону од 50 хиљада до милион динара. Такође, и физичко лице које користи податке и објављује их супротно сврси за које су прикупљани, биће кажњено новчаном казном у распону од пет до сто хиљада динара. Високошколска установа, установа ученичког и студентског стандарда и други јавно признати организатори образовних активности такође могу бити кажњени новчаном казном у распону од 50 до сто хиљада динара у случају да не ажурирају податке у адекватним регистрима. Исто ће и одговорна лица високошколских установа, установа ученичког и студентског стандарда и јавно признатих организатора образовних активности бити кажњени новчаном казном у распону од пет до педесет хиљада динара.

Казном у распону од пет до сто хиљада динара, казниће се родитељ, односно заступник који поступа супротно законским одредбама које регулишу родитељску одговорност. Чланом 84. Закона о основама система образовања и васпитања, прописано је да је родитељ одгово-

ран за упис детета у предшколску и школску установу, за редовно похађање наставе, за редовно похађање припремне наставе, да у року од 48 сати од момента настанка спречености ученика да похађа наставу, да о томе обавести школу, да правда изостанке ученика у школи, да узме учешће у свим васпитним и образовним процесима детета, као и да поштује правила образовне установе.

Казном у распону од 30 до сто хиљада динара ће се казнити родитељ, односно старатељ детета који физички, психички, сексуално и дигитално злоставља и занемарује дете. Такође, истом казном ће се казнити лице које се понаша на начин којим се вређа углед, част и достојанство детета или ученика.

Казном од 500 хиљада до милион динара ће се казнити завод, надлежан за припрему или учешће у припреми подзаконских аката, ако не припреми и не достави одговарајући материјал надлежном министру. Директор завода ће се због оваквог пропуста у раду завода казнити новчаном казном у износу од пет до сто хиљада динара.

ЕФЕКТИ КАЖЊАВАЊА

Као што се може видети из дате анализе казних одредби позитивног Закона о основама система образовања и васпитања, циљ кажњавања је омогућавање уредног функционисања образовања и стручног оспособљавања деце и младих. Такође, очигледна је интенција законодавца да казним нормама осигура бољу примену Закона, те да кроз систем претњи новчаном казном, сваког појединца приволи на понашање које је са аспекта закона прихватљиво.

Из анализе казних одредаба, увиђа се да за заштитни објект имају децу и младе који су у процесу образовања, потом се штити легалан начин рада образовних институција, штити се државни интегритет и ауторитет у систему образовања, као и надзорна улога ресорног министарства. Примера ради, казнене одредбе се односе на обавезност деце школског узраста да учествују у процесу образовања. Казнене одредбе с тим у вези, предвиђају новчану казну за родитеље, односно старатеље, чија деца не похађају наставу и не заврше основно школско образовање. Овај проблем је нарочито заступљен код припадника ромске националне мањине у Србији, чија деца често уопште или нередовно учествују у основно образовању. Управо зато су најчешће судске пресуде и казне које се изричу овим лицима.

Свакако треба напоменути иницијативу да се у Републици Србији законски уведе обавезност и средњег школског образовања. Обавезност средњешколског образовања је предвиђена Нацртом Стратегије образовања до 2030. године. Иако у нашој земљи 95 процената основаца уписује средње школе (дакле само 5% њих остаје на основном образовању), надлежно Министарство просвете је, приликом израде Нацрта, стало на становиште према којем се средња школа мора увести као обавезна и тиме поистоветити са основном по карактеру обавезности. Тај став је у складу и са Агендом 2030 Уједињених нација, коју је и Република Србија ратификовала,

а према којој се соновношколско и средњешколско образовање сматра обавезним.

У судској пракси Прекршајног суда у Панчеву, двоје родитеља је кажњено новчаном казном у износу од пет хиљада динара због тога што својој деци, ученицима трећег и седмог разреда основне школе нису оправдали изостанке. У случају плаћања у року од петнаест дана од дана изрицања пресуде, новчана казна би могла бити замењена казном друштвено корисног рада. У случају неплаћања, казна може бити замењена затворском казном или се казна принудним путем може наплатити.

Статистика панчевачког Прекршајног суда указује да је током 2017. године било поднесено осамдесетосам пријава против родитеља због изостанака деце из школа. Донесено је 13 решења, од којих су два садржала новчану казну и једанаест опомене. Новчане казне су биле изречене код повратника, родитеља којима се неправдање изостајања понављало. На страни олакшавајућих околности, суд је налазио чињеницу да је дошло до прекршаја први пут, да је дошло до изостанака ученика у краћим временским интервалима, да се породица налази у тешкој материјалној ситуацији и томе слично.

На страни родитеља се налази обавеза да у року од 48 часова од изостанка ученика оправда његов изостанак. У случају да не поступи у остављеном року, школа је дужна да о томе обавести секретаријат градске управе, који је дужан да покрене прекршајни поступак против родитеља, односно старатеља. Висина казне за овај прекршај се креће у распону од пет до сто хиљада динара.

Кад се говори о проблему неоправданог изостајања ученика са наставе, заправо је реч о озбиљном друштвеном проблему. Навика неовлашћеног изостајања са наставе, код младих људи ствара негативан однос према другим животним обавезама. Иако на први поглед изостајање са наставе нема дубину друштвеног проблема, ако се далекосежније сагледа последица таквог понашања, може се говорити о стварању девијантног односа према обавезама и према друштву. Да се заиста ради о проблему који има преносиви карактер на касније обрасце понашања младих људи, потврђује чињеница да она деца која у основношколском узрасту неоправдано изостају, такво понашање учествују током средњешколског образовања.

Феноменолошки посматрано, неоправдано одсуствовање са наставе може бити индивидуално и колективно. Код индивидуалног изостајања, мотивација је појединачна, на страни ученика појединца који самостално бежи са наставе. Код колективног изостајања, бекство са наставе се врши ради остваривања неких колективних циљева и интереса. Колективно изостајање се углавном дешава под негативним утицајем неформалних вођа ученичких група, који остварују јак вршњачки притисак на остале ученике, који их по инерцији следе. Међутим, индивидуално изостајање има много далекосежнији и трајнији карактер у односу на колективно. Индивидуално изостајање може бити повезано са асоцијалним ставовима ученика и његовом неадаптираности са школским системом и школским окружењем.

Код колективног изостајања, оно престаје са стасавањем и стицањем личног интегритета ученика, који самим тим, престају да слепо следе тзв. неформалне ученичке вође (Bouillet, Uzelac 2007: 209).

У вансудској пракси, педагошке мере које се примењују због неоправданих изостајања су опомене разредног старешине (кад се ради о изостајању у раздобљу од пет до четрнаест часова), укор наставничког већа (кад се ради о изостајању у раздобљу од десет до четрнаест часова), васпитно – образовни третман продуженог стручног надзора, опомена пред искључење из школе, кад се ради о изостајању дужем од 22 часа. Такође, сама школска установа, својим статутом може да донесе своја правила која се односе на велики број неоправданих изостанака. Школа може да предвиди могућност полагања разредног испита за оног ученика који оправдано није похађао наставу и због тога није могао бити оцењен.

Неоправдано изостајање са наставе је глобални проблем у образовању. Према подацима истраживања, 46 процената ученика из оправданих разлога изостаје са наставе. Без оправданог разлога на наставу не долази 26 процената. Колективно непохађање наставе, као резултат вршњачког договора се појављује код 11 процената ученика. У истраживању, ученици нису као разлог за изостајање навели незанимљивост наставе и предавања, већ је изостајање углавном условљено колективним ставом ученика о школи и настави генерално. Уједно је истраживање утврдило да многи ученици немају јасну дистинкцију између оправданог и неоправданог изостајања, а многи међу њима су стављали знак једнакости код оба облика изостајања. Стога, није на одмет ученике подробније упутити у то који су изостанци оправдани, а који нису и увести Кодекс понашања ученика, у којима би се, између осталог, разматрало и питање изостајања (Костадиновић, 2007: 101) .

Предмет истраживања је било и где ученици бораве док неоправдано изостају из школа. Чак 31 проценат њих борави у кафићима, 13 процената оде кући или борави у близини куће. Овде је посебно значајно питање да ли родитељи покривају неоправдано изостајање детета из школе, јер ако ученик у периоду кад треба да је у школи борави код куће, како то родитељима није чудно и како не постављају питање зашто дете није у школи (Буђевац, 2018: 188). У близини школе борави њих 11 процената, 13 процената ученика време проведе са својим дечком, односно девојком, седам процената ученика оде бесциљно, само да нису у школи, шест процената изосталих ученика одлази да се дружи са својим пријатељима, док свега три посто ученика време проводи у шетњи градом (Kaplan at al. 2018: 50).

Кажњавање оваквог понашања, представља значајну превентивну меру асоцијалног понашања деце школског узраста, које у овом узрасту се манифестује као апстинизам школских обавеза. У каснијим фазама развоја, овакво понашање добија своје другачије облике који могу да се манифестују као криминално и друштвено и правно неприхватљиво понашање. Стога, на ову појаву бежања са наставе не треба посматрати само као дечји несташлук и тренутну фазу, већ треба

приступити адекватном санкционисању, како би се код младог човека на време формирао систем вредности и поштовања тих вредности.

ЗАКЉУЧАК

Полазна тачка законодавца је да сваки законски документ треба да садржи казнене одредбе. Њима се штити и гарантује примена законских одредби и успоставља систем кажњавања оних лица која закон не поштују. Казна је увек представљала коректив понашања грађана у смеру који налаже правна норма, тако да без адекватне санкције нема ни адекватне норме и гаранције њеног поштовања. Међутим, казна у конкретном систему образовања и васпитања треба да буде гаранција да ће се поступак едукације одвијати квалитетно и да неће бити пропуста.

О значају процеса образовања и васпитања и улози образовног система било је много речи. Образовање будућих нараштаја у једном друштву је од суштинске важности за функционисање система. Образоване генерације представљају потенцијал сваког друштва, који представља добру претпоставку просперитета и развоја самог друштва. Према томе, улагање у образовање будућих генерација се сматра најбољом инвестицијом и улагањем у будућност. С обзиром на значај образовања, не треба да чуди интенција законодавца да казним нормама осигура примену одредаба Закона о основама система образовања и васпитања.

Наведене казнене норме остварују своју сврху постојања јер осигуравају примену најважнијих одредби Закона о основама система образовања и васпитања. Казнене норме се односе управо на најзначајније законске одредбе које регулишу најделикатнија питања попут гаранција обавезности похађања школе, гарантовања квалитета и безбедности ученика у школама, квалитета наставног процеса и томе слично.

Из судске праксе која је у самом раду наведена, може се закључити да казнене одредбе имају своју практичну примену и да се казне изричу у пракси основних судова у Републици Србији. Наведени примери судске праксе односе се на један посебан феномен неоправданог изостајања ученика са наставе, а тај феномен је посебно разрађен не само као правна, већ и социолошка појава. Изостајање са наставе се детектује као потенцијално висок друштвени проблем јер у таквим поступцима почињу прве манифестације асоцијалних облика понашања. Управо је зато врло похвално што правосудни систем оштро реагује на ову појаву и осуђује родитеље како би корективно утицали на децу по питању неоправданог изостајања. Дата је и анализа из које се види кад и под којим околностима ученици прибегавају бежању са наставе и неоправданом изостајању. Такође, указано је и на то где ученици проводе своје време у тренуцима кад неоправдано одсуствују са наставе.

Закључак рада је да су казнене одредбе Закона о основама система образовања и васпитања сврсисходне и неопходне, да дају гаран-

цију примене и имплементације одредби Закона и да дају добру основу правосудним органима да изричу казне за понашања која противречи Закону. Казнене одредбе обухватају понашања која директно или индиректно угрожавају образовни систем Републике Србије, као и интересе ученика у процесу образовања. Иновације у процесу кажњавања у систему образовања би могле бити усмерене у правцу поопштравања казnenих одредби, подизању свести о поштовању одредаба Закона о основама система образовања и васпитања и доследније примене ових одредби у судској пракси. Упркос чињеници да је у самом раду дат приказ судске праксе, не може се избећи утисак да судска пракса и није превише богата примерима, иако су случајеви кршења одредби Закона о основама система образовања и васпитања у пракси чести. Из медијских текстова можемо приметити да у пракси постоји еклатантно кршење одредби овог Закона, како од стране самих ученика, њихових родитеља, односно старатеља, тако и самих образовних институција и њихових одговорних лица. С обзиром на то, за очекивати је да је судска пракса богатија примерима. Међутим, закључак који се неминовно намеће је да постоји велика „тамна бројка“ неоткривених случајева кршења одредби Закона, те да многи случајеви кршења не угледају судски епилог и прођу некажњено.

ЛИТЕРАТУРА

- Антоновић, Р. „Казна као облик ограничавања слободе кретања“. У *Процес европских интеграција и регионална сарадња*, Ниш и Београд: Факултет за право, безбедност и менаџмент „Константин Велики“ и Универзитета „Унион Никола Тесла“, 2018.
- Bognar, L. i B. Bognar. „Kreativnost učitelja kao značajna kompetencija nastavnичке професије“. У *Kompetencije i kompetentnost učitelja*, uredio N. Babić, 421-428. Osijek i Kherson: Sveučilište J. J. Strossmayer - Filozofski fakultet i Kherson State University, 2007.
- Bouillet, D. i S. Uzelac. *Osnove socijalne pedagogije*. Zagreb, 2007.
- Буђевац, Н. *Психологија образовања за васпитаче*. Београд: Учитељски факултет, 2018.
- Вилић, Д. „Улога знања и образовања у савременом друштву“. *Политеиа* 8 (2014).
- Гиденс, Е. *Социологија*. Београд: Економски факултет, 2005.
- Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“ број 88/2017, 27/2018, 10/2019, 27/2018, 6/2020 и 29/2021).
- Игњатовић, Ђ. *Право извршења кривичних санкција*. Београд: Правни факултет, 2010.
- Јевтић, Б. „Награда и казна – модификатори понашања и оријентације младих“. *Балканске синтезе* 3 (2017): 97-108.
- Kaplan, A., N. Čerkez i T. Vekić. *Izostajanje učenika sa nastave. U Unapređenje kvalitete života djece i mladih*, uredile S. Kaljača i M. Nikolić,

247-258. Tuzla: Udruženje za podršku i kreativni razvoj djece i mladih i Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Univerziteta u Tuzli, 2015.

Костадиновић, Д. „Управљање квалитетом образовања“. *Иновације у настави* 20, 1 (2007): 90-102.

MODERN EDUCATION MODELS AND PENAL MEASURES IN EDUCATION

Summary

According to the provisions of the Law on the Basics of the Education and Training System ("Official Gazette of RS" No. 88/2017, 27/2018, 10/2019, 27/2018, 6/2020 and 29/2021), chapter XII provides penal provisions, which refer to the violation of the provisions of this Law. The range of foreseen fines ranges from one hundred thousand to two million dinars. Penal provisions refer to offenses committed by educational institutions during the performance of their exemplary activities. In addition to the educational institution, the legal entity that receives the data for processing, as well as the parent or guardian of the child, can be punished. Finally, correctional facilities that take care of minors may also be subject to sanctions.

The aim of the penal provisions is to protect the basic values promoted by the Law, which are related to the education and upbringing of children and young people, the right to education and upbringing, the level of quality of education and upbringing and good outcomes of the educational and upbringing process. At the same time, the values proclaimed by the Constitution of the Republic of Serbia and other laws are protected, as well as the human and civil guarantees that are provided to every citizen of the Republic of Serbia.

Key words: education, punishment, child, parent, institution.